

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ו ע"ב ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 685

מסכת נדה מ"ח-נ"ד

בס"ד, י"ח תמוז תשע"ב

השבוע בגליון

- ◆ ברכה אחרי הנחת תפילין
- ◆ ברכת המזון לאחר ההנאה או תוך כדי ההנאה
- ◆ לריח אין שיעור

- ◆ סטינקס מרינוס; מהראש עד הרגליים
- ◆ סנפירים נושרים
- ◆ ההבדל בין דגי הים לבין חיות הים

דבר העורך

3 שבועות

המסע עומד להסתיים, ומיד להתחיל מחדש. **מרחוק** נשמעים הדי השיירה הענקית, הפוסעת זה למעלה משבע שנים. פסגת ההר כבר נצפית, על ראשה עמלים הפועלים להכין את סעודת הסיום, לכבוד האורחים החשובים, אשר חזרו אל המקום ממנו יצאו, כדי לצאת ממנו שוב. אתה מביט בהם, בלומדי הדף היומי, ואתה יודע, בכל ישותך, כי בכל אחד מהם טמון כח רצון עז, לצעוד עוד יום, עוד שבוע, עוד חודש, עוד פרק ועוד מסכת. **כח** הרצון הוא סגולתנו וסוד קיומנו.

השבוע נקבץ מספר מכתבים מעניינים.

כולם יכולים

לכבוד מאורות הדף היומי.

הנני נכד של תלמיד חכם גדול מבני ברק, שרבים באים להיוועץ עמו.

באחד מימי הקיץ הלוהטים, שהייתי בבית סבי שליט"א, ונקישות נשמעו מן הדלת. על המפתח עמד יהודי שעל פי חזונו נראה היה כי דבר מה דחוף לו אל הרב.

דף נא/ב כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר

'סטינקס מרינוס', מהראש עד הרגליים

בעל התוספות יום טוב מספר, (ב"דברי חמודות" על הרא"ש חולין פרק ג' סימן כ"ז אות ה'), כי בכהנו כרב בעיר וינא, הביא אליו "החכם רבי אהרן רופא, יצור ימי הנקרא 'סטינקס מרינוס'", המצוי בים הספרדי ואכילתו מסוכנת מאד, אך הרוקחים ידעו להבדיל את ארסו מגופו ולעשות רפואות שונות מבשרו. ה'סטינקס מרינוס' הוא בעל ראש רחב, שדרה וארבע רגלים, יש לו קשקשת ואין לו סנפיר.

בריה משונה זה העסיקה פוסקים רבים, מפני שמציאותה, סותרת, לכאורה, את הנאמר במשנה, כי "כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר".

בעל התוספות יום טוב מעלה אפשרות, כי 'סטינקס מרינוס' זה אינו מששת ימי בראשית, ואף בתקופת חז"ל לא היה, וכי הוא תוצאה של הכלאה בין שני סוגים של יצורים ימיים (ד"ה שם, ועיין פר"ח ותב"ש סימן פ"ג מש"כ בזה).

סנפירים נושרים: בעל "פרי חדש" (יו"ד סימן פ"ג) כתב, כי יתכן שסנפירי יצור מוזר זה נושרים הימנו בשלב מסוים, ולפיכך, טהור הוא. פוסקים אחרים שוללים השערה זו, והם טוענים, כי על כרחנו נאלץ לקבוע, כי לכלל זה ש"כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר", יש יוצא מן הכלל (ה"כתב והקבלה" פרשת שמני, עיי"ש מה שביאר, ו"כרתי ופלטתי" שם ס"ק ב), ולדעתם הוא טמא ואסור באכילה (וכן פסק ב"כנסת יחזקאל" בחידושו כאן).

ואילו "מגן אברהם" בביאורו לילקוט הנקרא "זית רענן" (פרשת שמני) מבאר, כי הגמרא בעצמה התייחסה למציאותה של בריה שכזו... הגמרא אומרת, כי אף על פי שכל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ואין מי אשר לו קשקשת ואין לו סנפיר, התורה כתבה (ויקרא יא/ט): "את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת", משום "יגדיל תורה ויאדיר". כלומר, די היה לכתוב שיש לאכול יצור ימי בעל קשקשים בלבד, בלא צורך להוסיף כי יש להקפיד גם על סנפיר, שהרי אין יצור בעל קשקשים נטול סנפירים, ומכל מקום התורה האריכה, משום "יגדיל תורה ויאדיר". "מגן אברהם" מסביר, כי כוונת הדברים ב"יגדיל תורה ויאדיר" היא, שאף על פי שקיים יצור ימי

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **משה יצחק זיסר** ז"ל ב"ר אהרן שרגא ז"ל

נלב"ע כ' בתמוז תשנ"ז ממייסדי ומקימי בית המדרש סוכטשוב בני-ברק **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **שלמה זבולון בן דוד** ז"ל

ב"ר יעקב צבי ובת שבע ז"ל

נלב"ע כ"ב בתמוז תשנ"ו

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו - ירושלים

לעילוי נשמת

מרת **שרה חיה שמלצר** ע"ה

ב"ר חיים ז"ל

נלב"ע כ"א בתמוז תש"ע

תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידינו **משפחת שטמברגר** שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אבנר רייכמן** ז"ל

ב"ר אברהם שלמה ז"ל

נלב"ע י"ט בתמוז תשנ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י חתנו ובתו
הר"ר **אשר ושושנה אורנשטיין** שיחיו

אחד שהוא בעל קשקשים ואין לו סנפיר, הלא הוא ה'סטינקס מרינוס', אין צורך באיסור אכילתו, שהרי הוא רעיל ואינו ראוי למאכל, ובכל זאת התורה אסרתו באכילה, כדי להגדיל תורה ולהאדיר - כל אשר לא יאכל את ה'סטינקס מרינוס' יקבל שכר, אף על פי שבלאו הכי הוא לא היה אוכל אותו (מובא גם ב"נחל אשכול" עמוד 67).

יש להבדיל בין דגי הים לבין חיות הים: בעל התוספות יום טוב אינו מניח לנושא והוא מבהיר, כי הנחתנו הבסיסית, כי הכלל האמור בגמרא ש"כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר" כולל את כל היצורים הימיים, טעון בדיקה. לדעתו, יש להבדיל בין דגי הים לבין חיות הים. אלו כאלו, החיות והדגים ניתרים בסנפיר ובקשקשת, כמאמר התורה "את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת", אך הכלל האמור במשנה מתייחס לדגים בלבד! ולא ליתר יצורי הים. ה'סטינקס מרינוס' אינו דג אלא חיית ים, ואינו כלול בכלל האמור.

מדבריו של בעל התוספות יום טוב עולה חידוש עצום - כל יצור ימי שהוא בעל סנפיר וקשקשת, מותר באכילה! "ערוך השולחן" (יו"ד סימן פ"ג סעיף ו' - י"ב) דן בנושא, והוא מוכיח מדברי הרמב"ם, כי דגים בלבד הותרו על ידי סנפיר וקשקשת, לא כן יתר הברואים (וכן דעת בעל שו"ת "הלכות קטנות" חלק א' סימן רנ"ה, חלק ב' סימן ה').

דף נא/ב ולבני מערבא דמברכי בתר דסליקו תפילייהו אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמור חוקי

ברכה אחרי הנחת תפילין

"השולחן ערוך" (או"ח סימן כ"ט) פוסק: "אין לברך שום ברכה כשחולץ תפילין, אפילו כשחולצים ערב שבת בין השמשות". מדוע היה עולה על דעתנו לברך על חליצת התפילין, ומה נשתנה ערב שבת מכל הימים? נפתח בגמרא.

הגמרא מזכירה מנהג קדום שבני ארץ ישראל נהגו בו בזמן הגמרא. בשעה שהם חלצו את תפיליהם, הם ברכו, "ברוך אתה ה'... אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לשמור חוקיו". הלומד את הגמרא מבקש לדעת, האם הם ברכו לאחר קיום מצוות התפילין בלבד, או שמא גם לאחר קיום מצוות אחרות הם ברכו ברכה המתאימה לכל מצווה. כמו כן עולה השאלה, מדוע ברכת התפילין נוסחה כך שהתפילין אינן מוזכרות בה - "לשמור חוקיו", בעוד ברכת המצוות מזכירה את המצווה המתקיימת, כגון, "על נטילת לולב", "על אכילת מצה", "להניח תפילין" וכדומה. על כל אלו ועוד, ננסה לענות במאמר שלפנינו.

ברכה לאחר כל מצווה: ראוי לפתוח את המאמר במחלוקת הגדולה שבין רבותינו הראשונים, המופיעה רבות בספריהם וגם בעלי התוספות (כאן) דנו בה. ראשונים רבים סוברים (רמב"ן וריטב"א בשם ר"י; ראב"ה ברכות סימן קכ"ב. קנ"ה, קס"ח, ועיי"ש בהגהות רח"נ דמביצה; מרדכי ברכות פרק ו' סימן קנ"ד), כי בני ארץ ישראל נהגו לברך לאחר כל מצווה שסיימוה, ואילו רבינו תם וראשונים נוספים סוברים, כי בני ארץ ישראל ברכו לאחר חליצת התפילין בלבד, ולא לאחר קיום מצוות אחרות.

אף לא אחד מן הראשונים מתכוון לכך, שכאשר יהודי סיים תפילת שחרית והסיר את תפיליו הוא בירך "לשמור חוקיו", לא ולא. כוונתם היא ליהודי שתפיליו עליו, והוא מסירם מפני שהיום חלף ובלילה מצוות תפילין אינה נוהגת, כך סובר הירושלמי, או אז, הוא מברך. לא כן יהודי החולץ את תפיליו באמצע היום, אינו מברך מאומה, שהרי ניתן להמשיך לקיים את המצווה. עם זאת, כאמור, הראשונים נחלקו לאחר אילו מצוות בני ארץ ישראל בירכו. יש המפרשים כי מחלוקתם מתמקדת בסברה הבאה. האם הם ברכו לאחר כל מצווה שקויימה ונסתיימה, או שמא, וכך סבר רבינו תם, דווקא לאחר הסרת התפילין הם ברכו, מפני שלדעת הירושלמי אסור ללבוש תפילין בלילה, וממילא, הברכה אינה סיום המצווה, אלא על קיום הדין המיוחד האוסר על לבישת תפילין בלילה.

מחלוקת זו משליכה גם על ההסבר לנוסח הברכה הנדיר, "לשמור חוקיו". לפי הדעה הראשונה, לאחר סיום כל מצווה נוסח הברכה כלל את שם המצווה, ולדעתם, ברכת "לשמור חוקיו" היא ברכת התפילין, שכן, לאחר ציווי התורה (שמות יג/ט) "והיו לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך", היא מצווה (שם י'): "**ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה**", ומכאן למדו, כי מצוות תפילין אינה נוהגת בלילה. כלום יש נוסח מתאים יותר מ"לשמור חוקיו" לאחר הסרת תפילין לקראת ערב?

ואילו רבינו תם אשר סובר כי רק לאחר חליצת התפילין בירכו "לשמור חוקיו", הרי זה משום שהברכה אינה על סיום המצווה, כפי שלדעתו גם אין מברכים על סיום מצוות אחרות, אלא היא ברכה מיוחדת לחליצת התפילין, מפני שיש מצווה מיוחדת להסירם, ומאחר שאין זה ראוי לברך

- במה אפשר לעזור?
- אני רוצה לשאול שאלה את כבוד הרב.
הוא נכנס פנימה.
- הרב. מגיד השיעור שלנו בדף היומי, אמר לנו חידוש בשמו של הרב, ויש לי שאלה, הרי...
לשוני כמעט נעתקה. נוכחתי באותו מעמד, עד כמה גדולה השפעתו של הדף היומי על אנשים מכל שדרות הציבור, עד שטרם לבוא בצהרי יום חם כדי לשאול שאלה.
עלו והצליחו והתברכו משמים.

א. י. ש.
* * *
אף פעם לא מאוחר
לכבוד
בית מאורות הדף היומי
יישר כח...
בבחרותי למדתי בשיבת תפרח. שם הכרתי יהודי שהיה רחוק מכל קשר עם לימוד תורה.
יום אחד הוא קיבל על עצמו להתחיל ללמוד ש"ס, היה זה בהיותו בגיל שמונים! פניו החלו להאיר, הוא הפך לאיש אחר. כאשר היה פוגש תלמיד מתלמידי הישיבה, היה משוחח עמו בענייני תלמודו, ובעוד בעבר קירבתו לתורה באה לידי ביטוי ברכישת עליה לתורה לרב בית הכנסת לזכות הצלחתה של קבוצת ספורט... עתה התחיל באמת ליהנות מדברי תורה.
לאחר תקופה הוא עבר לפתח תקווה, ובהגיעו לגיל שמונים ושלוש ומחצה, זכה לסיים את הש"ס, וערך סעודה בבית הכנסת.

חזקו ואמצו
משה ש. - בני ברק

* * *
תודה רבה לתולה המודעה
לכבוד מערכת מאורות הדף היומי
אחר הברכה...

יש באמתחתי מילים ספורות.
בתחילת מחזור הדף היומי, יצאתי מבית הכנסת אחרי תפילת ערבית ומודעה קטנה צדה את עיני: "מי שהתחיל ללמוד דף היומי לפני שבע וחצי שנים, עושה כעת סיום הש"ס!!!".
המילים רעמו בכל חדרי ליבי. מה איתך? שאלתי את עצמי. איך רוצה לגמור את הש"ס? הרי זו השאיפה של כל יהודי, הפכתי בראשי בדברים בארוחת הערב וקיבלתי על עצמי להתחיל ללמוד דף יומי.
מיד לאחר ברכת המזון נטלתי גמרא מסכת ברכות, הלכתי לבית הכנסת, והתחלתי ללמוד מסכת ברכות.
ברוך ה', אף על פי שלפעמים התגלעו קשיים, הצלחתי לעמוד בכך. ה' עדי, כי מיני אז, נער הייתי וגם זקנתי, הרבה הרפתקאות חלפו עלי, ועתה אני עומד ביד עם כולם, בטמחה גדולה ובגאווה, לקראת סיום הש"ס, ומבקש לומר בקול גדול לאלמוני תולה המודעה הקטנה הזאת:

תודה רבה!
בברכת יישר כח
ג. י.

* * *
מגיד השיעור הצעיר ביותר
ומכאן לידיעה אחת מתוך לקט ידיעות מעניינות בנושא הדף היומי ששיגר לנו קורא נאמן מירושלים, הרב ז. ג. שליט"א.
"**מלבד** שניחן בכשרונות נפלאים, היה רבי גדליה שור מבורך בצמאון תוסס לתורה, ובשילוב עם התמדה הולכת וגוברת ספג בקרבנו את עושר ידיעותיו בש"ס ובפוסקים. כשהכריזו בכנסיה הגדולה הראשונה, על תקנת הדף היומי, הוא בן י"ב שנה, הצטרף ללומדי ה"דף" בציבור, נוסף לשיעוריו הקבועים.
כשהגיע לגיל ט"ו שנה, כבר היה אומר ברבים את שיעור ה"דף היומי" בטוב טעם ודעת.
כשביקר באמריקה הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, גאב"ד לובלין, והם התודעו זה לזה, העיד בהתפעלות כי הוא בעל הראש הטוב ביותר שניתן למצוא באמריקה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטרם זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

"על חליצת התפילין" שהדבר נדמה כזלזול בהן, שמברכים על נטישתן ועל עזיבתן, תיקנו לברך לשמור חוקיו" (ש"ת "הלכות קטנות" חלק ב' סימן י"ח, וראה עוד שם).

ברם, בעל "ערוך השולחן" (שם) מעיר, כי הסבר זה בדעת רבינו תם אינו עולה בקנה אחד עם האמור בגמרא. בגמרא מבואר, כי מנהג בני ארץ ישראל הוא ברכה אחרי המצווה, הרי לנו, כי הברכה מתייחסת לסיום המצווה, ולא לדין המיוחד לתפילין, שיש להסירם עם לילה.

לפיכך, "ערוך השולחן" מבאר, כי גם לדעת רבינו תם ברכת "לשמור חוקיו" היא על מצוות התפילין, אולם, מצוות התפילין נתייחדה בכך שדווקא לאחר קיומה מברכים בשונה מיתר המצוות, מפני שברכה זו נתקנה רק לאחר קיום מצווה שחובה לסיימה.

מן הראוי לציין שיטה שלישית - לדעת בעל הרוקח (סימן ס"ו), בני ארץ ישראל נהגו לברך לאחר קיום כל המצוות, "לשמור חוקיו".

דף נא/ב לאתווי ריחני

ברכה אחרונה על ריח טוב

שני סוגי ברכות יש, ברכת המצוות וברכת הנהנין. ברכות המצוות, הן ברכות אשר נקבעו לברכה על קיום מצווה, וברכות הנהנין, כשמן כן הן, ברכות אשר נקבעו לברכה בעת שאדם נהנה מן העולם הזה, אוכל, שותה ומרית. כאשר אדם מריח בשמים, הוא מברך "ברוך אתה ה'... בורא מיני בשמים".

הנאה שיש בה כילוי: אכן, ברכות הריח הן בכלל ברכות הנהנין, אולם יש בהן חידוש מיוחד. ביתר החפצים שעליהם מברכים ברכות הנהנין, האדם הנהנה מכלה את החפץ בעת הנאתו, לעומת זאת המריח מותיר את הבשמים על ריחם כמות שהם, ולפיכך הגמרא (ברכות מג/ב) נזקקת ללמוד מפסוק מיוחד שיש לברך על הנאת ריח טוב - "מיני שמברכין על הריח שנאמר כל הנשמה תהלל י-ה, איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוא אומר זה הריח". אלמלא הפסוק, היינו סוברים, כי דווקא האוכל והשותה בלא ברכה עובר על איסור, כמאמר הגמרא (ברכות לה/א) "אסור לו לאדם להנות מן העולם הזה בלא ברכה", ברם, הנאת הריח אינה זוקקת ברכה, מפני שהנהנה אינו מחסר מאומה (חידושי רבי אלעזר משה הורביץ, ברכות מג/ב). ומדוע באמת ברכת הנהנין היא על הנאה שיש בה כילוי, מפני שחיוב ברכת הנהנין נלמד מ...איסור מעילה בהקדש (ברכות לה/א), ומאחר שמעילה בהקדש אינה אלא כאשר החפץ נפגם על ידי המעילה בדבר שיש בו פגם (עיין מעילה יט/א), גם בברכת הנהנין יש צורך בהנאה שיש בה כילוי.

בגמרא מבואר, כי קיים הבדל נוסף בין ברכת האוכל לברכת הריח. על האוכל אנו מברכים לפני האכילה וכמו כן לאחר האכילה, ברכת המזון, ברכה אחרונה וברכה מעין שלש, אך לאחר סיום הרחת בשמים אין מברכים מאומה. מדוע?

רש"י (ד"ה "ריחני") מנמק זאת בכך, שהרחה היא "הנאה מועטת", שאין בה כדי להזיק את המריח לברך ברכה אחרונה. ואילו בשם "כלבו" מובא ביאור אחר, מרתק (מובא במג"א בריש סימן רט"ג, ובס"ז שם הבין שזהו גם טעמו של רש"י ועיי"ש בפמ"ג):

הנאת הריח מתפוגגת מיד: במשנה (ברכות נא/ב, וראה ברכות נג/ב ו"שולחן ערוך" או"ח סימן ק"פ סעיף ה') מבואר, כי ברכה אחרונה שלאחר אכילת מזון ניתן לברך אך ורק כל עוד המזון לא התעכל במעי האוכל (ראה ברכות נג/ב), היינו: שהסועד עדיין אינו רעב, מחמת השפעת האכילה האחרונה. האם חשבנו אי פעם, מה הוא זמן עיכולו של הריח? ככל הנראה שלא, מפני שהגדרה זו אינה קיימת במציאות, ההנאה מן הריח היא ברגע הרחתו בלבד, אף לא רגע אחד לאחר מכן. משכך, ייקל עלינו להגיע למסקנה, כי אין מברכים על הבשמים לאחר הרחתם, מפני שעם תום הרחתם חלפה השפעתם ולא נותר רושם שניתן להחיל עליו את הברכה האחרונה...

לכשנתבונן היטב בדבריו של "כלבו", כותב "חזון איש" זצ"ל (או"ח סימן כ"ח ס"ק ד), נבחין, כי מתוכם עולה מסקנה המכריעה חקירה רבתי שהסתפקו בה גדולי עולם, כלהלן.

ברכת המזון לאחר ההנאה או תוך כדי ההנאה: לאחר שהתוודענו לכך, שכל עוד המזון מתעכל במעיים ניתן לברך עליו ברכה אחרונה, ולאחר עיכולו כבר אין אפשרות לברך ברכה אחרונה, יש לברר את גדריה של הברכה שלאחר המזון. האם עיקרה הוא ברכה לאחר ההנאה, אדם שנהנה מעולמו של הקב"ה מודה לו על כך עם סיום ההנאה, כפי שהעולה לתורה מברך עם סיום עלייתו לתורה, או שמא ברכת האכילה אינה **לאחר** ההנאה, אלא בעיצומה של ההנאה, האדם אכל שבע ודשן, ובעודו חש את השובע במעיו, הוא מודה לזן את העולם כולו.

תחושת שובע שפגה בעיצומה של ברכת המזון: ההשלכה ההלכתית הנובעת מספק זה היא, לגבי אדם אשר התחיל לברך לאחר האוכל, ותוך כדי הברכה חלף הזמן הראוי לברכת המזון, שהרי אין מברכים על האוכל, עם תום השפעתו על גוף האדם, כמבואר לעיל. לפי הצד הראשון,

שיעור חדש

לתושבי - בני ברק

הננו להודיע על פתיחת

שיעור חדש בדף היומי

בביהכנ"ס "היכל דב צבי"

שע"י ת"ת תשב"ר

רח' הרב לנדא 13

בשעה 6:15 - לאחר הנץ

מפי מגיד השיעור

הרב יוסף שוורץ שליט"א

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת נדה דף מ"ו יום ששי ט"ז בתמוז

חיוב תרומות ומעשרות בזמן הזה

התורה הקדושה מצוה אותנו להפריש תרומות ומעשרות מדגן תירוש ויצהר; דגן = תבואה; תירוש = יין; יצהר = שמן. התרומות והמעשרות ביקר גדולי הקרקע נתקנו על ידי חז"ל. בדף זה דנה הגמרא אם בימינו כל התרומות והמעשרות הם מתקנת חז"ל, ואיננו זוכים לקיים מצות הפרשת תרומות ומעשרות מן התורה, ואכן כך נפסק להלכה (שולחן ערוך, חלק יורה דעה, סימן של"א, סעיף ב'): "בזמן הזה... אין חיוב תרומות ומעשרות מן התורה, אלא מדברייהם" (מדברי חז"ל). ומה הסבה?

מפני שמפסקי התורה אנו למדים שמדין תורה מצות הפרשת תרומות ומעשרות נוהגת רק בזמן שכל בני ישראל נמצאים בארץ ישראל, ומאז החרבו והגלות, יהודים פזורים בכל העולם. נתפלל שהקב"ה יקבץ נדחוני מהרה מארבע כנפות הארץ.

למנוי גליון לילדים חייג: 1700-500-151

לעילוי נשמת

מרת **חנה שרה גלדצהלר** ע"ה

ב"ר נפתלי שמואל ז"ל נלב"ע כ"ג בתמוז תשכ"ז

תנצב"ה

הנוצחה ע"י בנה ידידנו

ר' לויסאן גלדצהלר ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **דבורה וידבסקי** ע"ה

ב"ר אברהם וסרצוג ז"ל נלב"ע כ"ג בתמוז תש"ס

תנצב"ה

הנוצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

הוא רשאי להמשיך לברך, שהרי מהותה של ברכת המזון היא ברכה לאחר ההנאה. אולם, אם ברכת המזון נתקנה לברכה בשעת ההנאה, טרם סיומה, אין מקום להמשיך לברך כאשר ההנאה חלפה לה.

דברי "כלבו" מכריעים באופן ברור כצד השני. שהנה, אם ברכת הנהנין היא כברכת התורה, שיש לברכה מיד עם סיום ההנאה, מדוע, אם כן, אין מברכים ברכה אחרונה על בשמים, זה עתה סיימת להריח, ברך את אלוקיך, כפי שהעולה לתורה עושה. אין זאת, אלא שה"כלבו" סובר, כי ברכת הנהנין שונה מברכת המצוות, ואין מברכים ברכה אחרונה, אלא בשעה שההנאה מתקיימת בגוף.

עם זאת, "חזון איש" זצ"ל, תוהה על שיטת "כלבו" ממעשה אבותינו במדבר, אשר בירכו על המן שירד להם משמים - כנאמר (ברכות מח/ב): "משה תיקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן" - אף על פי שהוא לא התעכל כלל במעיהם, אלא "היה נבלע באברים" (יומא עה/ב), ותחושת הנאתו היתה כהנאת הריח שאין בה עיכול.

מעניין לציין, כי אחד מתלמידי החזו"א סיפר, כי "חזון איש" זצ"ל אמר בסוף ימיו, כי הוכחתי ניתנת לערעור, מפני שיתכן שכוננת חז"ל "היה נבלע באברים" היא, שהמזון התעכל במעיהם אך לא היה בו פסולת שהגוף נדרש להפריד מן האוכל, וממילא, אין כל עילה לכך שלא יברכו ברכת המזון על המן (ספר "חזו"א דשמעתא" בשם הגר"י ברטלר שליט"א). [בספר הערות למסכת יומא עה: משיעורי הגר"ש אלישיב שליט"א העיר על דברי החזו"א, כי אף אם המן לא התעכל, עדיין אינו דומה לריח, מפני שסוף סוף האדם שאכל את המן שבע].

לריח אין שיעור: טרם סיום, נחזור לנושא שעסקנו בו בתחילה, מדוע אין מברכים ברכה אחרונה על הרחת בשמים. "אור שמח" זצ"ל (הלכות ברכות פרק א') מבאר באופן נפלא את ההבדל בין מאכלים לבין ריחות. הרי כל ברכה אחרונה נתקנה עם השיעור הראוי לה, על שתיית רביעית משקה מברכים ברכה אחרונה [על מים - ברכת בורא נפשות ועל יין - ברכת על הגפן], השותה פחות מכך אינו מברך, על אכילת כזית מברכים ברכה אחרונה [על מזונות ועל שבעת המינים - ברכה מעין שלש. על לחם - ברכת המזון, ועל שאר מאכלים - בורא נפשות]. מעתה, מובן היטב מדוע לא תוקנה ברכה אחרונה לריח, שהרי לריח אין שיעור... ("שולחן ערוך" או"ח סימן ר"י שמסתפק לגבי שתיית כזית).

לעילוי נשמת
 מרת **מלכה שוורץ** ע"ה
 ב"ר חיים יהושע עדער ז"ל נלב"ע כ' בתמוז תשל"ב
תנצב"ה
 הונצחה ע"י בנה ידידינו הר"ר טוביה אליעזר
 שוורץ ומשפ' שיחיו - בני ברק

לעילוי נשמת
 הר"ר **נפתלי מאיר** לין ז"ל
 ב"ר יוסף חיים הלוי ז"ל נלב"ע כ' בתמוז תשס"א
תנצב"ה
 הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
 מרת **אלישבע שרה ארדן** ע"ה
 ב"ר מאיר אליעזר ז"ל נלב"ע י"ח בתמוז תשל"ב
תנצב"ה
 הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
 הרה"ח ר' **חיים אריה הנדלר** ז"ל
 ב"ר משה יוסף ז"ל נלב"ע כ' בתמוז תשכ"ו
תנצב"ה
 הונצחה ע"י ידידינו הר"ר אברהם הנדלר
 ומשפ' שיחיו - גבעת שמואל

כולנו מצטרפים לרעיון ההיסטורי:

לומדים ומסיימים את הש"ס גם עם המשניות מסדר זרעים וטהרות שאין עליהן "תלמוד-בבלי", "אשר שכתם כנגד כולם, ונצטוונו לאהוב אותם מחמת שמסכתות אלו אין להם עוסקים" (ספר הסידים ח"א)
 וכדי לסיים את הש"ס בשלמות.

הפעם לומדים בשלמות

דברי גדולי ישראל שליט"א בכנס מגידי השיעורים על הוספת לימוד המשניות מסדר זרעים-טהרות במסגרת הדף היומי

מרח פוסק הדור הגר"ש זוזאנר שליט"א: "עבורי זה יום של שמחה גדולה, וגם אני אלמד כפי הסדר הזה"

מרח ראש הישיבה הגר"א"ל שטיינמאן שליט"א: "זוהי זכות גדולה שילמדו גם החלק הזה של התורה"

המהדורה החדשה של מסכת ברכות עם המשניות מסדר זרעים וטהרות מודפסות על דף הגמרא לפי סדר הדף היומי

- הדפסה מהודרת של דפי הגמרא עם אותיות מאירות עיניים על רקע מיוחד • ביאור בהיר על משניות "זרעים-טהרות" • מאורות ההלכה

להזמנת הגמרא: 1700-500-151

מלגת הצטרפות למגידי שיעורים ע"ס 1000 ₪ טל': 03-5775310

סיוע בהקמת שיעור חדש בדף היומי: 054-8460012

